

strokovni stiki z Univerzo Karl Franzes v Gradcu in Univerzo Alpe-Adria v Celovcu ter Ekonomsko univerzo na Dunaju (Avstrija), Univerzo v Bruslju (Belgija), Univerzo v Vidmu in Univerzo v Trstu (Italija), Univerzo v Parizu (Paris IV – Sorbonne, Francija), Univerzo v Sarajevu (Bosna in Hercegovina), Univerzo v Oradei (Romunija), Univerzo v Cardiffu (Wales, Združeno kraljestvo), Queen's University (Belfast, Združeno kraljestvo) in z Maximillianovo univerzo v Münchnu (Nemčija). Na oddelku so v študijskem letu 2005/06 predavateljsko gostovali prof. dr. Albert Hofmayer z Univerze na Dunaju, prof. dr. Karl Stuhlpfärer z Univerze v Celovcu ter prof. dr. James Anderson s Queen's University v Belfastu. V maju 2006 je poleg tega oddelek 10 dni gostil 20 študentov in dva predavatelja z Ball State University (Muncie, Indiana, ZDA), ki so v Evropi v okviru terenskega modula preučevali možnosti turističnega razvoja, v istem mesecu pa so bili v okviru terenskih vaj po Sloveniji na obisku tudi profesorji in študentje iz Oddelka za geografijo Univerze v Sarajevu. Sodelavci Oddelka za geografijo UP FHŠ so vključeni tudi v multilateralne in bilateralne projekte mednarodnega znanstvenoraziskovalnega sodelovanja. V tem okviru so bili člani oddelka aktivni tudi v drugih mednarodnih konferencah ter domačih znanstvenih sestankih z mednarodno udeležbo, na katere so bili povabljeni, delovali pa so tudi kot gostujoči profesorji na raznih univerzah v Evropi in v Ameriki. Strokovno uspešnost članov oddelka potrjuje njihova vključenost v številna nacionalna in mednarodna strokovna združenja in telesa.

Na Univerzi na Primorskem se na geografskem področju izvajajo oziroma so se izvajale naslednje raziskovalne naloge iz nacionalnega raziskovalnega programa:

- raziskovalni program Območja kulturnega stika v integracijskih procesih (vodja: dr. Milan Bufon),
- ciljni projekt Uresničevanje skupnega slovenskega kulturnega prostora in čezmejne integracije v pogojih evropskega povezovanja,
- slovensko-ameriški bilateralni projekt Geopolitične perspektive nadaljnega širjenja EU in zveze NATO v Jugovzhodni Evropi (vodja: dr. Milan Bufon),
- temeljni projekt Jugovzhodna Evropa in Republika Slovenija v luči aktualnih evropskih teritorialnih procesov (vodja: dr. Milan Bufon),
- slovensko-bosanskohercegovski bilateralni projekt Perspektive ekonomskih migracij med BiH in Slovenijo v luči evropskih integracijskih procesov (vodja: dr. Milan Bufon),
- slovensko-ameriški bilateralni projekt Turistično gospodarstvo tranzicijskih držav Srednje Evrope v času EU širitve (vodja: dr. Anton Gosar).

V okviru aplikativnih projektov je dr. Milan Bufon leta 2006 sodeloval še pri mednarodnem raziskovalnem projektu INTERREG CADSES MATRIOSCA-AAP kot vodja slovenske skupine ekspertov pri pripravi izhodišč za nove oblike regionalnega čezmejnega sodelovanja v finančnem obdobju 2007–2013, dr. Anton Gosar pa je vodil geografsko raziskovalno skupino v okviru interdisciplinarnega projektne raziskovalnega dela na temo Živeti s pristaniščem, ki ga je v celoti financirala Luka Koper in izvedla Univerza na Primorskem.

Kvaliteto opravljenega dela potrjujejo nenazadnje tudi prejeta priznanja: dr. Anton Gosar je leta 2005 prejel prestižno državno priznanje Ambasador znanosti za mednarodno odmevnost njegovega raziskovalnega dela, asistent Gregor Kovačič pa je maja 2006 prejel Melikovo priznanje za mladega znanstvenika, ki ga podeljuje Zveza geografskih društev Slovenije.

Milan Bufon

Geografski inštitut Antona Melika ZRC SAZU v letu 2006

Ljubljana, Gosposka ulica 13, <http://www.zrc-sazu.si/giam>

Geografski inštitut Antona Melika je imel v letu 2006 štiriindvajset redno zaposlenih raziskovalcev in štiri tehnične delavke ter več stalnih in občasnih pogodbenih sodelavcev, ki so sodelovali pri raziskovalnih projektih in nalogah.

Inštitut ima 7 organizacijskih enot: Oddelek za fizično geografijo vodi Mauro Hrvatinić, Oddelek za socialno geografijo dr. Marjan Ravbar, Oddelek za regionalno geografijo dr. Drago Perko, Oddelek

za naravne nesreče dr. Milan Orožen Adamič, Oddelek za varstvo okolja dr. Aleš Smrekar, Oddelek za geografski informacijski sistem dr. Matej Gabrovec in Oddelek za tematsko kartografijo mag. Jerneja Fridl.

Na inštitutu delujeta tudi Zemljepisni muzej, ki ga vodi Primož Gašperič, in Zemljepisna knjižnica, ki jo vodi dr. Maja Topole.

Na inštitutu je sedež Komisije za standardizacijo zemljepisnih imen Vlade Republike Slovenije. Njen predsednik je dr. Milan Orožen Adamič, njena sekretarka pa dr. Maja Topole.

V letu 2006 je delo potekalo v okviru raziskovalnega programa Geografija Slovenije ter številnih projektov in nalog.

Raziskovalni program **Geografija Slovenije** (vodja dr. Marjan Ravbar) obsega temeljna analitska in sintetska preučevanja Slovenije, njenih pokrajinskih sestavin in regionalnih enot, geografske primerjalne študije, razvijanje geografske terminologije vključno z zemljepisnimi imeni, prav tako pa razvijanje geografskih metod in tehnik ter geografskega informacijskega sistema in z njim povezane tematske kartografije. V okviru fizične geografije smo s hipsografsko analizo ugotavljali lastnosti porečij Slovenije glede na njihove nadmorske višine. Prostorska razporeditev nadmorskih višin znotraj posameznega porečja je pokazatelj geomorfoloških značilnosti oziroma prevladujočih geomorfnihih procesov in oblik. Klasična hipsografska analiza je zahtevala veliko ročnega planimetriranja in preračunavanja, z razvojem geografskih informacijskih sistemov in natančnejših digitalnih modelov višin pa je postala pomemben člen v morfografski analizi porečja kot temeljne geomorfološke enote, saj je realno izvedljiva in dostopna večini raziskovalcev. Opravili smo redne meritve ledenikov pod Triglavom in Skuto. V okviru regionalne geografije in geografije naravnih nesreč smo ugotavljali potencialno erozijsko ogroženost zemljišč glede na izoblikovanost površja in njeno povezanost z razporeditvijo posameznih vrst rabe tal. Povezave med reliefnimi dejavniki erozijske ogroženosti (nadmorska višina, naklon in ekspozicija površja) in vrstami rabe tal (njive, vinogradi, sadovnjaki, travniki, gozdovi ter pozidana in ostala zemljišča) smo raziskovali v šestih, 24 km² velikih izsekih iz območij terciarnih gričevij v Sloveniji: Koprskih brd, Brkinov, Goriških brd, Haloz, Slovenskih gor in Goriškega, ki so zaradi prevlade erozijsko slabo odpornih kamnin še posebej zanimiva. Potencialno erozijsko ogroženost smo določali z indeksom moči vodnega toka. V porečju Dragonje smo nadaljevali z meritvami erozije, v Goriških brdih pa končali z izdelavo probabilističnega modela plazovitosti, ki odraža dejanske razmere. Pridobili smo podatke za izdelavo takega zemljevida za okolico Laškega. Preučevanje dolomitnih območij v Sloveniji smo sklenili z izdajo monografije. V okviru raziskav kulturnih pokrajin smo nadaljevali s preučevanjem slovenske Istre in ugotavljali spremembe v kulturni pokrajini, njihovo dožemanje ter vpliv državnih meja na pokrajino. Pri preučevanju rabe tal smo nadaljevali obdelavo podatkov franciscejskega katastra iz prve polovice 19. stoletja. Zaključili smo zbiranje podatkov o rabi tal po katastrskih občinah in tržaškem arhivu in tako pripravili bazo podatkov za ozemlje celotne države. Izdelali smo prve zemljevide sprememb rabe tal v zadnjih 200 letih, ob tem smo podrobneje preučili spreminjanje gozdnih površin. Na področju socialne geografije smo nadaljevali s preučevanjem prostorskih in regionalnih struktur, iskanjem primernih instrumentov in ukrepov regionalne politike ter preučevanjem dejavnikov pomena regionalne rasti za razvoj prostorskih struktur. Raziskovanje sprememb urbane in poselitvene rabe smo vrednotili s spremembami rabe tal oziroma s prostorskimi in funkcijskimi spremembami v določenih naseljih v petnajstletnem obdobju. Poselitveni in prebivalstveni razvoj smo povezovali z učinki urbanizacije. Posebno pozornost smo posvetili obmejnim območjem, spreminjanju etnične sestave, priseljevanju in rodnosti. Med preučevanji razsežnosti preobrazbe mest smo se osredotočili na učinke izbranih družbenih dejavnikov (na primer funkcijska sestava in ekonomska usmerjenost, analiza in dostopnost do delovnih mest) ter na tej podlagi pripravili sodobno tipologijo. Preučevali smo pokrajinske razsežnosti gospodarskih in socialnih sprememb v pokrajini. Usmerili smo se na prostorsko organizacijo in učinke gospodarstva, socialnih skupin, kulture, politike in upravljanja na socialno razumevanje družbenih odnosov v pokrajini. Na področju varstva okolja smo raziskovali socialne, politične, regionalne in okoljske geografske procese v slovenskih pokrajinah. Na vodovarstvenih območjih, ki oskrbujejo prestolnico

s pitno vodo, smo našli in preučili več kot 1500 divjih odlagališč odpadkov in 100 gramoznic. Dve tretjini odpadkov je gradbenega izvora in med njimi tretjina še vedno aktivnih. S pomočjo posebej pripravljene metodologije smo pripravili prednostne sanacije. Po desetih letih smo ponovno opravili anketiranje med 1000 kmetovalci v 19 izbranih slovenskih pokrajinah in ugotavljali stanje kmetijstva v Sloveniji glede na varstvo okolja. Anketirali smo 300 vrtničkarjev v Ljubljani in ugotavljali njihovo poznavanje kmetovanja z uporabo gnojil in zaščitnih sredstev ter njihov odnos do zdrave hrane in okolja. Na območju Logaškega polja smo s pomočjo fotointerpretacije starejših in novejših slikovnih virov ugotavljali, kako so določeni antropogeni procesi med letoma 1944 in 2000 povzročili trajno degradacijo in izgubljanje vrtač. Na področju zemljepisnih imen smo se osredotočili na podomačena tuja zemljepisna imena v slovenskem jeziku. Zajeli smo vsa podomačena imena v 16 atlasih, Velikem splošnem leksikonu in slovarskem delu Slovenskega pravopisa 2001. V sezname smo vključili okrog 40.000 različnih podomačenih tujih zemljepisnih imen. Za osem najbolj reprezentativnih atlasov in Slovenski pravopis 2001 smo izdelali primerjalno analizo njihove rabe, s čimer je pripravljeno gradivo za njihovo standardizacijo.

Projekt **Triglavski ledenik kot pokazatelj podnebnih sprememb** (vodja dr. Matej Gabrovec) je nadaljevanje dolgoletnega inštitutskega programa. Raziskovalni projekt poteka v sodelovanju z Geodetskim inštitutom Slovenije, financirata pa ga Agencija za raziskovalno dejavnost in Agencija Republike Slovenije za okolje. V prvi polovici leta smo fotogrametrično vrednotili arhivske posnetke in drugo gradivo, ki prikazujejo Triglavski ledenik. Rezultat tega dela so digitalni zemljevidi Triglavskega ledenika in bližnje okolice za leta 1937, 1952, 1975 in 1992. Na tej podlagi smo izdelali trirazsežnostne prikaze ledenika v različnih časovnih obdobjih, s pomočjo geografskega informacijskega sistema pa smo izračunali spremembe prostornine ledenika v drugi polovici 20. stoletja. V drugi polovici leta smo raziskovali na terenu. Opravili smo redna letna opazovanja Triglavskega ledenika in Skutinega ledenika. S pomočjo laserskega razdaljinomera smo izračunali površino Triglavskega ledenika. Ugotovili smo, da se je ledenik s svojo letošnjo površino (približno 0,8 ha) precej približal dosedanjemu najmanjšemu stanju iz leta 2003, ko je meril 0,7 ha. Na Skutinem ledeniku smo prvič merili tudi debelino ledu, s pomočjo nemških kolegov smo uspešno preizkusili parno vrtalno napravo. Povprečna globina ledenika je bila okoli 7 m, največja pa slabih 12 m. Na temelju podolžnih prerezov na nadmorskih višinah od 2043 do 2085 m in prečnih razsežnosti ledenika smo izračunali, da je bila njegova prostornina okoli 70.000 m³. Nadaljevali smo tudi s skeniranjem arhivskega fotografskega gradiva.

Temeljni projekt **Navzkrižja interesov pri rabi podtalnice in možnosti za razreševanje** (vodja dr. Irena Rejec Brancelj) je potekal tretje leto. Zaradi zgoščene poselitve ter zgoščitve številnih gospodarskih in drugih dejavnosti so prodni vodonosniki ogroženi. Ključno nasprotje na naših prodnih ravninah je med rabo za pitno vodo ter agrarnimi in urbanimi dejavnostmi. Po desetih letih smo ponovno opravili anketiranje med 1000 kmetovalci v 19 izbranih slovenskih pokrajinah in ugotavljali stanje kmetijstva v Sloveniji glede na varstvo okolja. Navzkrižje je mogoče zmanjšati tudi z ustrezno ozaveščenostjo vseh uporabnikov tega prostora in varčno rabo naravnega vira. Pripravili smo znanstveno monografijo *Zavest ljudi o pitni vodi*, ob svetovnem dnevu voda pa smo za osnovnošolce izdali predstavitevno mapo o podtalnici na Ljubljanskem polju z naslovom *Zdrava H₂O zame!*.

Temeljni projekt **Naselbinski razvoj Slovenije pod vplivi urbanizacije na prelomu tisočletja** (vodja dr. Marjan Ravbar) se ukvarja s preobrazbo naselbinskega sistema. V tretjem letu dela smo se osredotočili na preučevanje vloge podeželskih naselij v sodobnih družbenih procesih in pomena prepletanj med mesti in podeželjem. Pregledali smo sodobne težnje v razvoju naselij in rabe površja in opozorili na procese, ki potekajo v nasprotju z zelenimi cilji. Na podlagi sodobnih podatkov statističnega informacijskega sistema (StatGIS) smo pripravili podrobnejše vrednotenje preobrazbe nekaterih temeljnih zemljiških kategorij glede na relief, tip poselitve, geografski položaj naselja in število delovnih mest. S simuliranjem razvojnih posledic v več tipičnih območjih z različnimi razvojnimi možnostmi smo se glede na spontane procese opredelili do zaraščanja kmetijskih zemljišč in preobrazbe kmetijskih zemljišč v stavbna zemljišča. S pomočjo simulacijskega modela smo podali možne usmeritve za nadaljnji razvoj podeželja.

Temeljni projekt **Skupna obdelovalna zemljišča: pokrajina med preteklostjo in prihodnostjo** (vodja dr. Drago Perko) je potekal drugo leto. Ukvarja se s skupnimi zemljišči v Sloveniji, ki še niso bila celovito raziskana, čeprav so pomembna kulturna dediščina slovenskega naroda in s svojo gospodarsko vlogo prispevajo k ohranjanju slovenskega podeželja. So poseben tip kulturne pokrajine, ki je nastal s součinkovanjem razmeroma stalnih naravnih in spremenljivih družbenih razmer, zato je za njihovo raziskovanje nujno povezovanje naravnih in družbenih zakonitosti. Pregledali smo ustrezno domačo in tujo literaturo s področja skupnih zemljišč in rabe tal, pridobili, pripravili in obdelali podatkovno bazo za rabo tal v Sloveniji ter pripravili in obdelali večino podatkovnih slojev skupnih zemljišč v Sloveniji na podlagi digitalnega katastrskega načrta. Pripravili in obdelali smo tudi petindvajsetmetrski digitalni model višin Slovenije in ga prilagodili za povezovanje z ostalimi podatkovnimi sloji v okviru geografskega informacijskega sistema. Nadaljevali smo s prilagajanjem digitalnih podatkov o kamninski podlagi za vso Slovenijo.

Regionalna primerjava spreminjanja poselitvene rabe zemljišč med statističnimi regijami v Sloveniji v obdobju 1991–2002 po vzorčnih podeželskih območjih (vodja dr. Maja Topole) je projekt v okviru ciljnega raziskovalnega programa Konkurenčnost Slovenije 2000–2006 in je potekal tretje leto. Na podlagi analiz letalskih in ortofoto posnetkov, statističnih podatkov in podatkov, pridobljenih na terenu, smo izdelali sintezo o spreminjanju poselitvene rabe tal v slovenskih podeželskih naseljih oziroma o prostorskih in funkcijskih spremembah v teh naseljih v petnajstletnem obdobju od osamosvojitve leta 1991 dalje. Pripravili smo končni elaborat in glavne rezultate raziskave objavili v reviji *Acta geographica Slovenica* 46-2.

Terminološki slovar urejanja prostora (vodja dr. Drago Perko) je projekt v okviru ciljnega raziskovalnega programa Konkurenčnost Slovenije 2001–2006 oziroma njegovega težišča Uravnotežen regionalni in prostorski razvoj ter razvojna vloga okolja. Potekal je v sodelovanju s Fakulteto za gradbeništvo in geodezijo ter podjetjem Acer. V letu 2006 je bil poudarek na terminografski obdelavi pripravljene gradiva in pripravi nekaterih manjkajočih gesel, s čimer je število iztočnic naraslo na 2375. Sodelavci inštituta smo sodelovali pri obdelavi okrog 1000 geselskih člankov s področij regionalnega planiranja, geologije, fizične geografije, družbene geografije, regionalne geografije, demografije, kmetijstva, prometa, telekomunikacij, energetike, pristočasovnih dejavnosti, turizma, naravnih nesreč in psihologije.

Učinkovitost in vplivi investicij na regionalni in prostorski razvoj (vodja dr. Marjan Ravbar) je raziskovalni projekt v okviru ciljnega raziskovalnega programa Konkurenčnost Slovenije 2000–2006. Sodeluje Ekonomski inštitut Pravne fakultete. Pripravili smo podrobnejšo projektno dokumentacijo in se s skrbnikom pogodbe dogovorili za delitev dela. Pristopili smo k analizi investicijskih aktivnosti za leto 2005 in oblikovanju metodologije spremljanja učinkovitosti in vplivov investicij na regionalni in prostorski razvoj.

Presoja instrumentov in mehanizmov regionalne politike (vodja dr. Drago Perko) je raziskovalni projektu v okviru ciljnega raziskovalnega programa Konkurenčnost Slovenije 2001–2006. Namenjen je vzpostavitvi sistemov vmesnega in končnega vrednotenja aktivnosti s področja regionalne politike v Sloveniji. Sodelujeta tudi Inštitut za ekonomska raziskovanja in Urbanistični inštitut Republike Slovenije. V prvih dveh mesecih dela smo z naročnikom podrobneje opredelili cilje projekta in pripravili vsebinsko in časovno projektno dokumentacijo.

Dnevna prometna migracija na delovno mesto in šolo (vodja dr. Matej Gabrovec) je raziskovalni projekt v okviru ciljnega raziskovalnega programa Konkurenčnost Slovenije 2000–2006. Sodeluje še mariborska Fakulteta za gradbeništvo, Urbanistični inštitut Republike Slovenije, Pedagoška fakulteta Univerze na Primorskem ter ljubljanska Fakulteta za gradbeništvo in geodezijo. Cilj projekta je na podlagi analize dnevnih potovanj na eni strani in ponudbe javnega potniškega prometa na drugi predlagati ukrepe prometne politike, ki bodo učinkovito pospeševali uporabo javnega potniškega prometa. V prvih dveh mesecih izvajanja projekta smo na podlagi podatkov popisa prebivalstva iz leta 2002 naredili prve analize števila dnevnih vozačev na delo in v šolo po občinah v Sloveniji in njihove izbire prometnega sredstva.

Preobrazba pokrajine zaradi posodabljanja kmetijstva in spreminjanja poselitvenega vzorca (vodja mag. Drago Kladnik) je raziskovalni projekt v okviru ciljnega raziskovalnega programa Konkurenčnost Slovenije 2000–2006. Izvaja ga Fakulteta za arhitekturo Univerze v Ljubljani pod vodstvom dr. Lucije Ažman Momirski skupaj s soizvajalci Geografskim inštitutom Antona Melika ZRC SAZU, Urbanističnim inštitutom Republike Slovenije in Kmetijsko-gozdarskim zavodom Nova Gorica Kmetijsko-gozdarske zbornice Slovenije. Pokrajinski učinki posodabljanja kmetijstva bodo na ravneh vzorčnih kmetijskih obratov in naselij preučeni v Goriških brdih, Spodnji Savinjski dolini in Suhi krajini.

DIAMONT – Data infrastructure for the Alps: mountain orientated network technology (vodja mag. Mimi Urbanc) je mednarodni projekt v okviru INTERREG III B programa za območje Alp. Sodelovali smo pri oblikovanju sklepnega poročila delovnih paketov 5 in 6 ter zbirali in pripravljali statistične podatke za delovni paket 8. Nadgrajevali smo zasnovo delovnega paketa 10, ki je v naši pristojnosti. Pripravili smo prevode štirih številok Obvestil ter zgibank delovnih paketov 5 in 6. V Ljubljani smo organizirali sestanek projektnih partnerjev in se udeležili sestanka v Münchnu. Prav tako smo se udeležili zasedanja vseh programov INTERREG III B za območje Alp v Stresi v Italiji.

R.A.V.E. Space – Raising awareness of values of space through the process of education (vodja mag. Jerneja Fridl) je mednarodni projekt v okviru INTERREG III B CADSES programa. Izvedli smo številne dejavnosti za boljšo ozaveščenost mladih o vrednotah prostora ter za dopolnjevanje učnih programov osnovnih in srednjih šol z vsebinami prostorskega načrtovanja in trajnostnega prostorskega razvoja. Analizirali smo obstoječe učne načrte na različnih stopnjah izobraževanja, s poudarkom na zastopanosti vsebin o prostoru, s pomočjo anketnih vprašalnikov smo ugotavljali odnos učiteljev do novih vsebin in njihovega vpeljevanja v učne načrte ter sodelovali pri seminarjih za učitelje v vseh sodelujočih državah, zasnovi učil in novih učnih metod, in seriji dvanajstih izobraževalnih oddaj, ki jih bodo brezplačno dobile šole iz vseh sodelujočih držav, ter predstaviti podrobnejših informacij o projektu in njegovih aktivnostih na medmrežju. Udeležili smo se delovnih srečanj v Varšavi in na Krfu, v Portorožu pa smo organizirali dvodnevni seminar za učitelje osnovnih in srednjih šol, ki poučujejo različne predmete, na katerem smo predstavili nekatere oblike in metode dela ter učila, ki bi učence učinkoviteje usmerjale k prepoznavanju vrednot prostora, k pravilnemu ravnanju z okoljem in k celostnemu razumevanju vzrokov in posledic človekovih posegov v prostor. Dvodnevni seminar je potekal v obliki plenarnih delavnic ter terenskega in kabinetnega dela v manjših skupinah.

ALPTER – Terraced landscape of the Alpine arc (vodja mag. Drago Kladnik) je mednarodni projekt v okviru INTERREG III B programa za območje Alp o terasiranih pokrajinah v alpskem loku. Sodelujejo ustanove iz Italije, Avstrije, Francije, Švice in Slovenije. Nameni in cilji projekta, ki ga pri nas koordinira Fakulteta za arhitekturo Univerze v Ljubljani, so integralno upravljanje pokrajine s kulturnimi terasami, izmenjava dobrih praks na področju varstva okolja in promocije terasastih pokrajin, podpora skupnim strategijam za upravljanje območij s kulturnimi terasami, nastajanje novih metodologij, tehnik in planskih instrumentov za varstvo kulturnih pokrajin, krepitev lokalne in regionalne identitete ter ozaveščanje prebivalstva o vlogi in pomenu tipične pokrajine s kulturnimi terasami. V Sloveniji so bila kot vzorčni primer izbrana Goriška brda. Inštitut je preučil plazovitost celotne pokrajine ter spremembe rabe tal v katastrskih občinah Medana in Kožbana v zadnjih dvesto letih.

PLANET CENSE – Planners network for Central and South East Europe (vodja dr. Marjan Ravbar) je mednarodni projekt v okviru INTERREG III B CADSES programa. Sodeluje petnajst partnerskih držav iz območja srednje, jadranske, podonavske in jugovzhodne Evrope. V Sloveniji delo koordinira Ministrstvo za okolje in prostor Republike Slovenije. Projekt je namenjen podpori skupnim strategijam prostorskega razvoja in aktivnostim za njihovo uresničevanje. Oblikovali smo slovenska stališča in opredelili potencialne slovenskih urbanih območij v policentričnem omrežju prostora, ki obsega srednjo in jugovzhodno Evropo. Osredotočili smo se na implementacijo povezovanja v nadnacionalno policentrično urbano omrežje z vidika veljavne slovenske zakonodaje.

Bilateralni projekt **Spremembe rabe tal v Sloveniji in na Češkem v zadnjih dvesto letih – primerjalna študija** (vodja dr. Matej Gabrovec) na češki strani vodi dr. Ivan Bičík s Karlove univerze v Pragi.

V obeh državah imamo obsežni bazi podatkov o rabi tal za različna leta od začetka 19. stoletja naprej, ki temeljita na zemljiškem katastru. Cilj projekta je ureditev obeh baz na enoten način, ki bo omogočal neposredno primerjavo procesov sprememb rabe tal v obeh državah. V obeh državah smo namreč razvili različne metode za prikazovanje procesov sprememb rabe tal. Testirali smo slovenske metode na čeških podatkih in obratno. Na podlagi analize tega testiranja načrtujemo izboljšanje teh metod in morebitno izdelavo nove skupne metodologije. Sodelovanje s Češko na področju rabe tal smo dopolnili s sodelovanjem z Univerzo v Českih Budjovicah v okviru češko-avstrijsko-slovenskega projekta, ki ga je financiral *Austrian Science and Research Liaison Office* iz Brna.

Bilateralni projekt **Primerjava kartiranja snežnih plazov, protilavinskih ukrepov in objektov ter ugotavljanje njihove primernosti in uporabnosti v gorskih območjih Julijskih Alp in Rize-Sivriky** (vodja dr. Marjan Ravbar) s področja snežnih plazov je potekal prvo leto. Turški partner je Oddelek za raziskovanje snežnih plazov (ÇAGEM), ki deluje v okviru Direktorata za naravne nesreče (AFET) s sedežem v Ankari. Prva obojestranska obiska v prvem letu triletne bilaterale sta bila namenjena predvsem spoznavanju lavinske problematike in njenim posebnostim v obeh sodelujočih državah ter medsebojni primerjavi. V Turčiji smo bili med 17. in 26. 5., ko smo obiskali turške ustanove, ki se ukvarjajo z lavinsko tematiko, in si ogledali nekatera plazovita območja v kopnih razmerah, ter med 15. in 24. 11., ko smo si ogledali del plazovitih območij v zimskih razmerah in se seznanili z nekaterimi primeri protilavinskih objektov.

Geografija Krasa (vodja dr. Drago Perko) je del projekta Kras v okviru centra odličnosti Fabrica. Sestavljajo ga sklopi Kamnine in relief, Raba tal, Ljudje in Kartografija. V okviru sklopa Kamnine in relief smo pridobivali podatke o naravnogeografskih sestavinah obravnavanega območja (relief, podnebje, vode, prsti in kamnine). Nekatere sestavine smo ovrednotili z vidika ciljev projekta in gradivo pripravili za nadaljnje delo. Pripravili smo besedilo in fotografije za spletno stran projekta. V okviru sklopa Raba tal smo pregledali obstoječe podatkovne baze in literaturo. Osnovne podatkovne baze po katastrskih občinah smo zbrali za leta 1825, 1900 in 2004. Poleg tega smo začeli s terenskim delom na temo ugotavljanja ostankov skupnih zemljišč na Krasu ter pripravili prva gradiva za internetne strani. V okviru sklopa Ljudje smo natančno opredelili vsebine, oblikovali seznam zemljevidov ter začeli z zbiranjem podatkov in nekaterimi analizami. V sklopu Kartografija smo pripravili podlage in smernice za tematske zemljevide, ki bodo nastali z dodajanjem vsebin na pripravljeno podlago.

Projekt **Odlagališča odpadkov na vodovarstvenem območju, pomembnem za oskrbo MOL-a s pitno vodo** (vodja dr. Aleš Smrekar) je potekal drugo leto. Na ožjih vodovarstvenih območjih vodnih virov, pomembnih za oskrbo Mestne občine Ljubljane s pitno vodo, smo našli in preučili kar 1586 divjih odlagališč odpadkov, od tega na Ljubljanskem polju 1445, Iškem vršaju 104 in območjih lokalnih vodnih virov 37. Njihova skupna površina je 128.056 m², prostornina pa 220.071 m³. Na pregledanem območju smo evidentirali še 100 gramoznic, 58 obvestilnih tabel in 57 ovir. Dve tretjini odpadkov je gradbenega izvora. Med vsemi odpadki je dobra sedmina nevarnih. Ogled odpadkov in analize odvzetih vzorcev kažejo, da nevarnih snovi ni veliko, čeprav so določena grožnja za podtalnico, predvsem v smislu njegove onesnaževanja z organskimi snovmi. Z upoštevanjem zakonskih določil in s strokovno analizo pridobljenih podatkov smo na podlagi ocen štirih ločenih vsebinskih sklopov pripravili metodologijo za določanje skupin odlagališč glede na njihovo potencialno nevarnost za onesnaženje vodnega vira in za vsako skupino predlagali način sanacije.

Projekt **Izboljšanje življenja v Mestni občini Ljubljana z vidika spreminjanja kvalitete stanovanjskih razmer in intraurbanih migracij** (vodja Peter Repolusk) obravnava osnovne socioekonomske in demografske razvojne trende posameznih območij Mestne občine Ljubljana med zadnjima dvema popisoma prebivalstva leta 1991 in 2002. Ovrednotili smo kakovost bivalnega okolja posameznih delov mesta glede na socialno, ekonomsko, etnično in demografsko sestavo prebivalstva ter značilnosti stanovanj. Posebno pozornost smo namenili značilnostim migracij in migrantov med posameznimi deli Ljubljane. Analize kažejo, da se bivalno okolje nekaterih delov Ljubljane slabša, kar še posebej velja za blokovska naselja, zgrajena do leta 1980, kjer se povečuje delež ostarelih, manj izobraženih in priseljenih iz tui-

ne. Značilen je trend odseljevanja socialno krepkejših skupin prebivalstva na obrobje mesta. V osrednjem delu mesta se število prebivalcev še vedno zmanjšuje.

Pri projektu **Vrtičkarstvo v Mestni občini Ljubljana kot vir onesnaževal v tleh, pridelani hrani in podzemni vodi** (vodja dr. Aleš Smrekar) sta sodelovala Kmetijski inštitut Slovenije kot nosilna ustanova in Javno podjetje Vodovod – Kanalizacija. Vrtičkarska dejavnost je nastala zaradi socialno-ekonomskih potreb človeka v urbanem okolju, potrebe, da se meščani ponovno »približajo naravi«, pridelajo in uživajo »domačo in zdravo« hrano ter zaradi razvedrila. V Ljubljani je ta dejavnost povsem nepregledna, zato problematiko obravnavamo z okoljevarstvenega, zdravstvenega ter upravnega planerskega vidika. Anketirali smo 300 vrtičkarjev in ugotavljali njihovo poznavanje kmetovanja z uporabo gnojil in zaščitnih sredstev, njihov odnos do zdrave hrane in okolja na splošno ter njihovo morebitno pripravljenost na preselitev vrtička na drugo lokacijo.

Raziskovalni projekt **Izdelava standardov dostopnosti do javnega potniškega prometa in splošnih prevoznih pogojev za avtobusne prevoznike** (vodja dr. Matej Gabrovec), ki ga je financiralo Ministrstvo za promet, smo izdelali skupaj z Agencijo za promet iz Ljubljane. Variantno smo predlagali standarde dostopnosti do javnega potniškega prometa v Sloveniji. Osnova za predlog standardov dostopnosti je analiza mobilnosti prebivalstva. Standarde dostopnosti smo variantno predlagali z določitvijo prostorske in časovne oddaljenosti do postajališč javnega prometa in pogostnostjo voženj na teh postajališčih. Da bi ugotovili, kolikšen delež prebivalstva v Sloveniji ima ustrezen dostop do javnega potniškega prometa skladno s postavljenimi standardi, smo analizirali ponudbo javnega potniškega prometa. Izračunali smo delež prebivalstva, ki je od najbližjega avtobusnega postajališča z ustreznim številom dnevnih voženj oddaljen 1000 ali 500 metrov.

Demografske analize Občine Šoštanj (vodja Peter Repolusk) so zajele osnovne demografske značilnosti in procese: spremembe števila prebivalcev in geografske razporeditve prebivalstva, starostno in spolno sestavo, rodnostne značilnosti, selitve in družbenogospodarsko sestavo. Izdelali smo tri različice demografskih projekcij. Posebno pozornost smo namenili podeželskim, hribovitim in depopulacijskim območjem, vlogi zdostva in suburbanizacije ter razvoju mestnega prebivalstva.

Projekt **Popisni atlas Slovenije 2002** (vodja mag. Jerneja Fridl) izvajamo v sodelovanju z naročnikom projekta Statističnim uradom Republike Slovenije. Največ časa smo namenili terminografskemu in vsebinskemu usklajevanju besedil ter vsebinskim popravkom stodveh tematskih zemljevidov. V ArcGIS-u smo pripravili podatkovne sloje s topografskimi elementi, in sicer: relief, državno mejo, naselja in morje, ki se bodo kot topografska podlaga pojavljali na vseh zemljevidih. Prikaz njihove tematske vsebine je bil v fazi dokončnega oblikovanja.

Enciklopedija Alpe (vodja Matija Zorn) je mednarodni projekt francoske založbe Glénat z naslovom *Le dictionnaire encyclopédique des Alpes*. Sklenili smo ga z izidom dveh zvezkov enciklopedije o Alpah na več kot 1200 straneh, pri katerih je sodelovalo prek 250 avtorjev iz vseh alpskih držav. Prvi zvezek ima naslov *Dictionnaire* in vsebuje prek 3500 gesel, drugi zvezek pa nosi naslov *Encyclopédie* in vsebuje prek 90 daljših tematskih prispevkov o Alpah. Projekt se bo nadaljeval z izidom italijanskega in nemškega prevoda ter francoske žepne različice.

Projekt **Svetovna geografija** (vodja mag. Drago Kladnik) je potekal tretje leto. Pregledali, prevedli in priredili smo zemljepisna imena na več kot 200 zemljevidih ter temeljito preuredili terminološki slovarček. Knjiga je izšla v okviru zbirke Enciklopedija za vedoželjne Prešernove družbe iz Ljubljane in obsega pregled glavnih naravnih in družbenih pojavov ter procesov na našem planetu in podroben pregled razvojnih značilnosti po posameznih državah, regionalno zaokroženih območjih in celinah.

Knjiga **Atlantica** (vodja mag. Drago Kladnik), ki jo pripravlja Mladinska knjiga v sodelovanju z založbo Bertelsmann, je veliki satelitski atlas sveta. Hkrati s slovensko izdajo se pripravljajo še hrvaška, srbska, makedonska in bolgarska različica. Na inštitutu smo izdelali izhodišča in napotke za domačenje zemljepisnih imen v vseh jezikovnih različicah atlasa, za slovensko pa smo pripravili še podroben seznam podomačenih imen in redakcijo gradiva v datoteki z zemljepisnimi imeni. Zlasti podrobno sta bili pregledani Severna in Južna Amerika. Opravljene so bile že tudi prve korekture kartografskega gradiva.

V okviru porjeka **Slovenija total** (vodja mag. Drago Kladnik) smo izdali še zadnjo knjigo Posavje in Posotelje (enciklopedični priročnik za popotnika). V okviru sodelovanja z založbo *National Geographic Society* in Založbo Rokus smo pripravljali splošni zemljevid **Slovenija v merilu 1 : 400.000** (vodja mag. Jerneja Fridl). Leta 2003 in 2004 smo na inštitutu že prevedli in priredili zemljevida Evrope in sveta. Zemljevid Slovenije je v nasprotju z omenjenima v celoti rezultat dela našega inštituta. Dopolnili smo obstoječe podatkovne sloje in analizirali tehnične in oblikovne značilnosti zemljevidov *National Geographic Society*. Naročnik je namreč želel zemljevid po tipologiji *National Geographic Society*. Zemljevid je najprej izšel kot priloga revije *National Geographic Junior*, nato pa še kot priloga revije *National Geographic Slovenija*.

Projekt **Pregled zemljepisnih imen na vojaškem zemljevidu avstrijske Koroške 1763–1787** (vodja Matija Zorn) je potekal v okviru projekta *Josephinische Landesaufnahme 1763–1787 für das Gebiet des Bundeslandes Kärnten (Republik Österreich)* oziroma Koroška na vojaškem zemljevidu, ki ga vodi dr. Vincenc Rajšp s Slovenskega znanstvenega inštituta na Dunaju. Pregledali smo vso toponomijo in opise vseh sekcij.

V projektu **Državna pregledna karta Republike Slovenije v merilu 1 : 250.000** (vodja mag. Drago Kladnik) nastaja standardizirani zemljevidu Slovenije v merilu 1 : 250.000, ki ga bo izdelal Geodetski inštitut Slovenije in izdala Geodetska uprava Republike Slovenije. Skladno z razpoložljivimi viri in usmeritvami Komisije za zemljepisna imena Vlade Republike Slovenije smo z vidika pravilnosti in ustreznosti zapisa pregledali zemljepisna imena na ozemlju Slovenije in na ozemljih sosednjih držav Avstrije, Italije, Hrvaške in Madžarske. Skupaj s predlaganimi redakcijskimi posegi in izboljšavami smo oblikovali seznam pripomb z več kot 600 enotami.

Standardizacija imen svetovnih upravnih enot (vodja mag. Drago Kladnik) je projekt za Komisijo za standardizacijo zemljepisnih imen Vlade Republike Slovenije. Začeli smo pripravljati standardizacijo slovenskih imen svetovnih upravnih enot v okviru svetovnega standarda ISO 3166-2. Prevedli smo uvodni, tehnični del tega standarda ter pripravili prevod posameznih imen upravnih enot na podlagi tradicije dozdajšnje rabe. Predlog vključuje minimalno in maksimalno različico slovenjenja tovrstnih zemljepisnih imen.

Projekt **Spremljanje dela Komisije za standardizacijo zemljepisnih imen Vlade Republike Slovenije** (vodja dr. Maja Topole) je potekal enajsto leto. Ker je bil konec leta 2005 predsednik komisije dr. Milan Orožen Adamič imenovan za veleposlanika v Zagrebu, je njegovo delo v letu 2006 začasno prevzel dr. Drago Perko. KSZI se je sestala petkrat. Prejela je 43 dopisov ustanov in posameznikov, odposlala pa jih je 40. Končala je večletno izdelavo seznama imen za zemljevid Slovenije v merilu 1 : 250.000. Njena Podkomisija za imena držav se je sestala petkrat in pripravila predlog uradnih polnih in uradnih kratkih imen držav ter odvisnih ozemelj. Oblikovana je bila tudi Podkomisija za SIST ISO 3166-2 oziroma za imena na ravni NUTS 1. Članica KSZI Marija Brnot se je udeležila 23. zasedanja UNGEGN-a, ki je bilo od 28. 3. do 4. 4. na Dunaju. KSZI je, kot vsako leto, pripravila izčrpen elaborat »Izvedba strokovno-operativnih del za Komisijo za standardizacijo zemljepisnih imen v letu 2006«, ki vsebuje zapisnike sestankov s prilogami ter kopije prejetih in poslanih dopisov, dokazil o mednarodnem sodelovanju, dokumentov ter znanstvenih in strokovnih prispevkov članov komisije.

Inštitut izdaja znanstveno revijo **Geografski zbornik** (*Acta geographica Slovenica*), ki jo ureja dr. Blaž Komac (izšli sta številki 46-1 in 46-2 z osmimi razpravami v angleškem in slovenskem jeziku, tudi na medmrežju: <http://www.zrc-sazu.si/giam/gz.htm>), ter znanstveno knjižno zbirko **Geografija Slovenije**, ki jo ureja dr. Drago Perko (izšli sta trinajsta knjiga z naslovom Dolec kot značilna oblika določitnega površja avtorja Blaža Komaca in dvanajsta knjiga z naslovom Zavest ljudi o pitni vodi avtorja Aleša Smrekarja). Izšla je tudi monografija Geografski informacijski sistemi v Sloveniji 2005–2006.

V letu 2006 je inštitut aktivno sodeloval z več kot petdesetimi tujimi ustanovami, raziskovalci inštituta pa so objavili več kot stopetdeset bibliografskih enot, na domačih in tujih srečanjih predstavili skoraj sedemdeset predavanj in bili na približno tridesetih študijskih potovanjih v tujini.

Inštitut je v sodelovanju z Zvezo geografskih društev Slovenije organiziral **3. Melikove geografske dneve: Narava proti družbi?** (Ljubljana, 11.–12. 5.), z Inštitutom za antropološke in prostorske štude

dije ZRC SAZU ter v sodelovanju z Zvezo geografskih društev Slovenije in Zvezo geodetov Slovenije pa soorganiziral 8. bienalni simpozij **Geografski informacijski sistemi v Sloveniji 2005–2006** (26. 9.).

Mag. Jerneja Fridl je bila somentorica pri diplomski nalogi Eneje Baloh, dr. Matej Gabrovec je bil mentor doktorandu Matiji Zornu, dr. Milan Orožen Adamič magistrandu Primožu Pipanu in doktorandu mag. Mihi Pavšku, dr. Drago Perko magistrandoma Mateji Breg in Primožu Gašperiču ter doktorandom mag. Jerneji Fridl, Mauru Hrvatinu, mag. Dragu Kladniku in mag. Mimi Urbanc, dr. Marjan Ravbar magistrandki Niki Razpotnik in doktorandom Davidu Boletu, Janezu Naredu in Petru Repolusku, dr. Irena Rejec Brancelj pa je bila mentorica magistandu Bojanu Erhartiču.

Matej Gabrovec je 11. 5. prejel Priznanje Ljubljanskega geografskega društva, Aleš Smrekar pa 28. 10. za svojo doktorsko nalogo izjemno Trstenjakovo štipendijo ob stoletnici Trstenjakovega rojstva.

Raziskovalci inštituta so bili dejavni tudi kot uredniki in člani uredniških odborov številnih knjig in revij, v različnih komisijah državnih organov, pri Gibanju znanost mladini, kot mentorji podiplomskih mladih raziskovalcev, srednješolcev in osnovnošolcev, v Zvezi geografskih društev Slovenije in Ljubljanskem geografskem društvu ter drugod.

Drago Perko